

**Vergi orqanlarının qərarlarından
(aktlarından) və vəzifəli şəxslərin
hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən)
şikayətlərə baxılmasının
PROSEDURLARI**

1. Səyyar vergi yoxlamaları üzrə vergi mübahisələrinin tənzimlənməsi

- 1.1 Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində hər bir vergi ödəyicisinin və ya başqa vəzifəli şəxsin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından) qanunla müəyyən edilmiş qaydada yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə şikayət etmək hüququ və vergi orqanında şikayətə baxılması qaydaları müəyyən edilmişdir (VM, 62-64-cü maddələri).
- 1.2 Səyyar vergi yoxlamasının nəticələri üzrə vergi orqanlarının səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri tərəfindən müəyyən edilmiş formada vergi yoxlaması aktı tərtib edilir və həmin şəxslər və yoxlanılan vergi ödəyicisinin rəhbəri (onu əvəz edən şəxs) və ya fərdi sahibkar tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi yoxlama aktında öz qeydlərini edə bilər, aktı imzalamaqdan imtina edə bilər və bu barədə həmin aktda müvafiq qeyd apara bilər (VM, 39.1-ci maddə).
- 1.3 Vergi Məcəlləsinin 38-ci maddəsinə əsasən aparılmış səyyar vergi yoxlaması aktının bir nüsxəsi tərtib edildiyi tarixdən sonra 5 gündən gec olmayaraq verilmə tarixini təsdiq edən üsulla vergi ödəyicisinə (onun səlahiyyətli nümayəndəsinə) verilir və ya göndərilir (VM, 39.4-cü maddə).
- 1.4 Vergi ödəyicisi vergi yoxlaması aktı ilə və ya onun hər hansı bir hissəsi ilə razılaşmadıqda vergi yoxlaması aktının verilməsi günündən 30 gün müddətində müvafiq vergi orqanına aktı imzalamamasının səbəblərini izah edə, yaxud akta və ya onun ayrı-ayrı hissələrinə öz etirazını yazılı surətdə bildirə bilər. Bu halda vergi ödəyicisi yoxlama aktını imzalamamasını və ya etirazını öz yazılı izahatını (etirazını) təsdiq edən sənədlərin surətini əlavə edərək vergi orqanına təqdim etmək hüququ vardır (VM, 39.5-ci maddə).

- 1.5 Aktın təqdim edildiyi gündən 30 gün müddət bitdikdən sonra 15 gündən çox olmayan müddətdə vergi orqanının rəhbəri (onun müavini) vergi ödəyicisindən Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada götürülmüş, habelə vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim edilmiş sənədlərə və vergi yoxlaması aktına, vergi qanunvericiliyinin pozulması hallarına və onların aradan qaldırılması və müvafiq sanksiyaların (cərimələrin) tətbiq edilməsi məsələsinə baxır (VM, 39.6-cı maddə).
- 1.6 Vergi orqanının rəhbəri (rəhbərin müavini) səyyar vergi yoxlamasının materiallarına baxılmanın nəticələri üzrə 10 gün müddətində aşağıda göstərilən qərarlardan birini çıxarır:
- vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi;
  - vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsindən imtina olunması;
  - əlavə vergi yoxlaması tədbirlərinin keçirilməsi haqqında (VM, 49.1-ci maddə).
- 1.7 Vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə çıxarılmış qərar əsasında 10 gündən gec olmayaraq vergi ödəyicisinə vergi borcunun, faizin, maliyyə sanksiyasının məbləğlərinin, inzibati cərimənin, habelə aşkar edilmiş pozuntuların aradan qaldırılması barədə tələbnamə göndərilir (VM, 49.3-cü maddə).

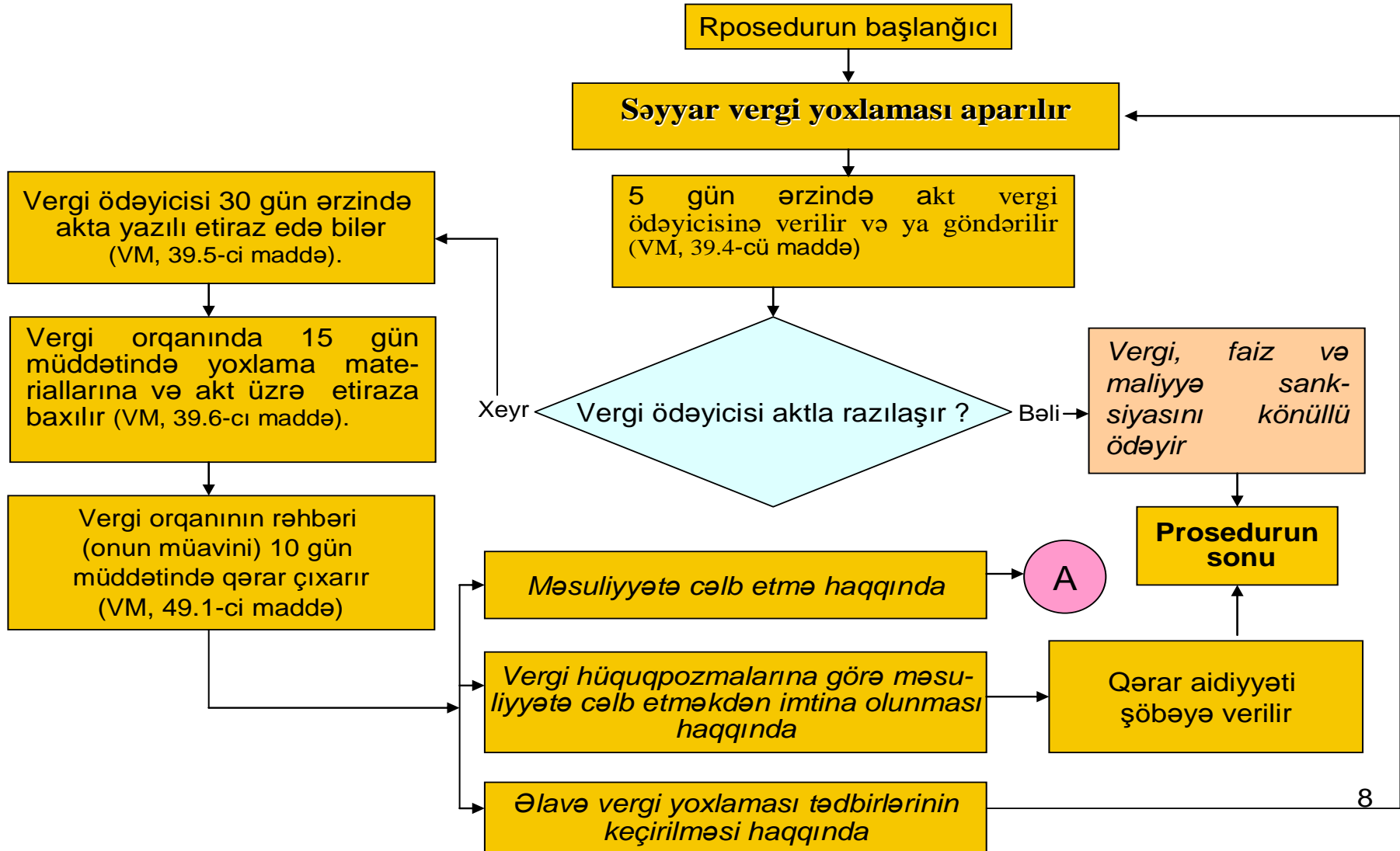
- 1.8 Vergi orqanının rəhbərinin (rəhbərin müavininin) səyyar vergi yoxlamasının materiallarına baxılmanın nəticəsi üzrə qərarla vergi ödəyicisi razılaşıdığı halda əlavə hesablanmış vergi, faiz və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyası məbləğləri könüllü ödənilir.
- 1.9 Vergi ödəyicisi vergi orqanının vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə qərarı ilə razılaşmadıqda şikayət qanunla müəyyən edilmiş qaydada yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə verilir. Şikayətin yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) verilməsi həmin şikayətin eyni zamanda və ya sonradan məhkəməyə verilməsini istisna etmir (VM, 62.2-ci maddə).
- 1.10. Vergi orqanlarının qərarından (aktından) şikayət yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) vergi ödəyicisi və ya başqa borclu şəxs tərəfindən öz hüquqlarının pozulduğunu bildiyi və ya bilməli olduğu gündən 3 ay müddətində verilir (VM, 62.3-cü maddə).
- 1.11. Vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarının yazılmış aktlarından və aktların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlarından birbaşa Vergilər Nazirliyinin Apellyasiya Şurasına (bundan sonra Apellyasiya Şurası) daxil olmuş şikayət və ərizələrin (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) cavablandırılması üçün aidiyyəti üzrə nazirliyin aparatının funksional idarələrinə göndərilir (Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 6.6-cı bənd).
- 1.12. “İnzibati icraat haqqında” Qanunun 78.1-ci maddəsinə əsasən qanunda başqa müddət nəzərdə tutulmamışdırsa, şikayət instansiyası daxil olduğu gündən 1 ay müddətində inzibati şikayətə baxmağa və mahiyyəti üzrə qərar qəbul etməyə borcludur.

- 1.13. Yuxarı vergi orqanı şikayətlərə baxılması üzrə aşağıdakı qərarlardan birini çıxara bilər:
- Qərarın (aktın) və ya hərəkətin icrasını tam və ya qismən dayandırması haqqında qərar qəbul edə bilər (VM, 63.3-cü maddə);
  - *Şikayət üzrə başlanılmış icraata xitam verə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, m.72.2);*
  - *Şikayətin baxılmamış saxlanması barədə qərar qəbul edə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 75-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) dəyişdirmədən, şikayəti isə təmin etmədən saxlaya bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.1-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) tamamilə və ya qismən ləğv edə bilər və işdə olan və ya əlavə təqdim olunmuş sübutlar əsasında yeni qərar (akt) qəbul edə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.2-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) dəyişdirə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.3-cü maddə).*
- 1.14. Yuxarı vergi orqanında vergi ödəyicisinin və ya başqa borclu şəxsin vergi orqanının qərarlarından (aktlarından), vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayətinə 30 gün müddətində baxılır və şikayət vermiş şəxsə yazılı cavab verilir (VM, 63.1-ci maddə).
- 1.15. Vergi orqanları tərəfindən düzgün tutulmayan vergi, maliyyə sanksiyaları, faizlər və inzibati cərimələrin məbləğləri, vergilər üzrə borclar olmadıqda, Vergi Məcəlləsində başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda vergi ödəyicisinin müraciətinə əsasən 45 gün müddətində geri qaytarılır və ya gələcək ödənişlərin hesabına aid edilə bilər (VM, 61.2-ci maddə).

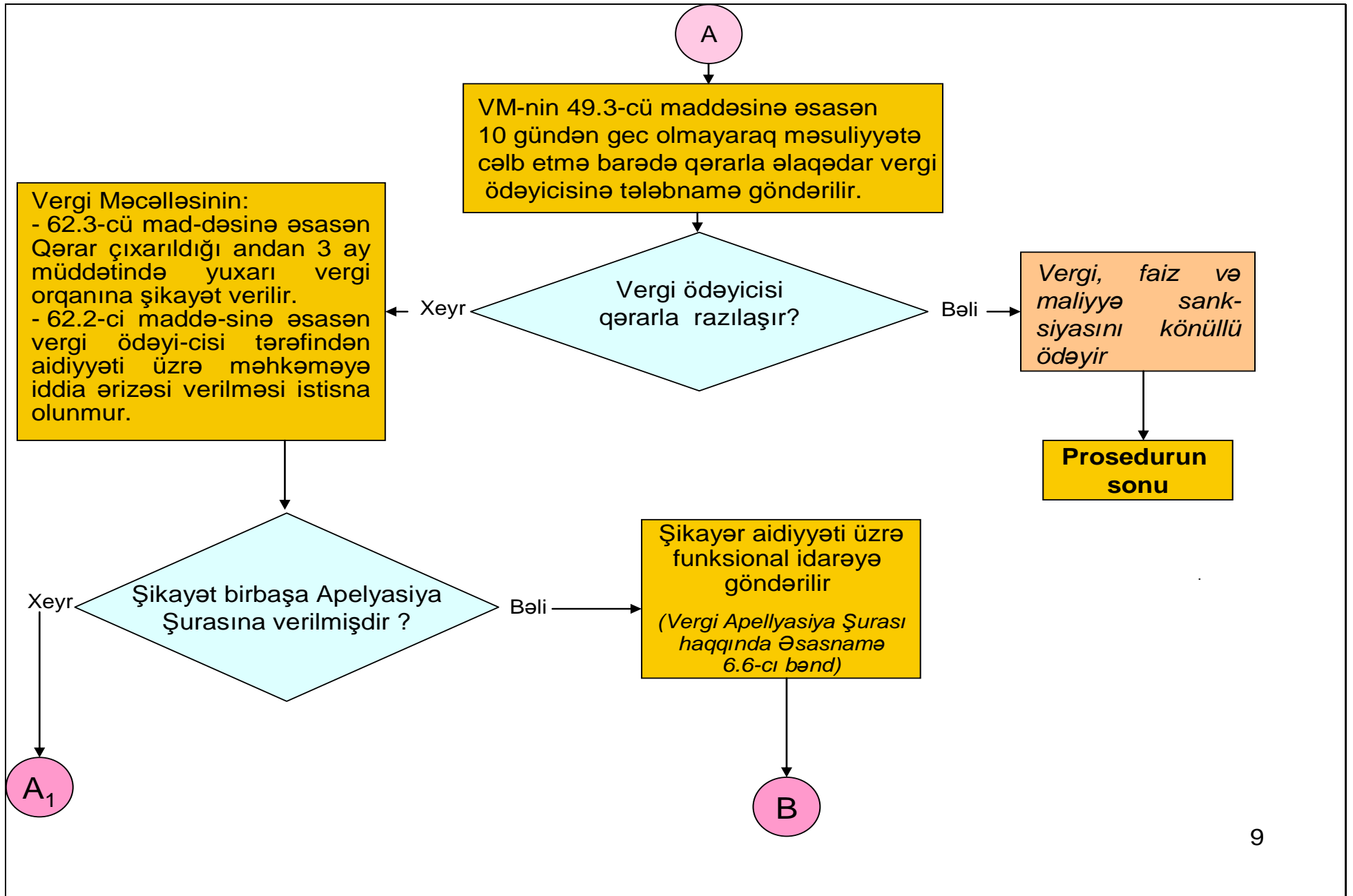
- 1.16. Yuxarı vergi orqanı (yuxarı vəzifəli şəxsi) yerli vergi orqanının qərarını (aktını) qüvvədə saxladığı halda, vergi ödəyicisi bununla razı olmazsa Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurasına təkrar şikayət verə və ya aidiyyəti üzrə məhkəməyə müraciət edə bilər.
- 1.17. Səyyar vergi yoxlaması zamanı tərtib edilmiş aktlardan və bununla əlaqədar vergilərin və faizlərin hesablanması, maliyyə sanksiyaların tətbiqi ilə əlaqədar qəbul edilmiş qərarlarından verilən təkrar şikayətlərə Vergi Apellyasiya Şurasında baxır (Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 2.1.1-ci bənd).
- 1.18. Vergi ödəyicisinin eyni qərardan (aktdan) vermiş olduğu şikayət ərizəsi (iddia ərizəsi) eyni zamanda məhkəmə icraatında olarsa, həmin şikayətlər baxılması üçün Apellyasiya Şurası tərəfindən icraata qəbul edilmir (Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 6.8-ci bənd).
- 1.19. Qərardan (aktdan) eyni zamanda həm inzibati, həm də məhkəmə qaydasında şikayət (inzibati iddia) verildiyi hallarda, şikayətə məhkəmə qaydasında baxılır və şikayət instansiyasında həmin şikayət üzrə başlanılmış icraata xitam verilir (İnzibati icraat haqqında Qanun, 72.2-ci maddə).
- 1.20. Şikayət instansiyası aşağıdakı hallarda inzibati şikayəti baxılmamış saxlayır:
- Qanunun 74-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş tələblərə əməl olunmadıqda;
  - şikayətin predmeti üzrə digər səlahiyyətli inzibati orqanın və ya məhkəmənin qərarı olduqda;
  - inzibati şikayətin verilməsi üçün qanunla müəyyən olunmuş müddət buraxıldıqda və buraxılmış müddət bərpa edilmədikdə (İnzibati icraat haqqında Qanun, 75.1-ci maddə).
- 1.21. Vergi Apellyasiya Şurasında hər hansı məsələyə baxılmamış saxlandıqda, bu barədə şikayət, ərizə və müraciəti edən şəxsə baxılmamış saxlamanın səbəbləri barədə çıxarılmış qərarla birlikdə cavab məktubu göndərilir (Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 6.11-ci bənd).

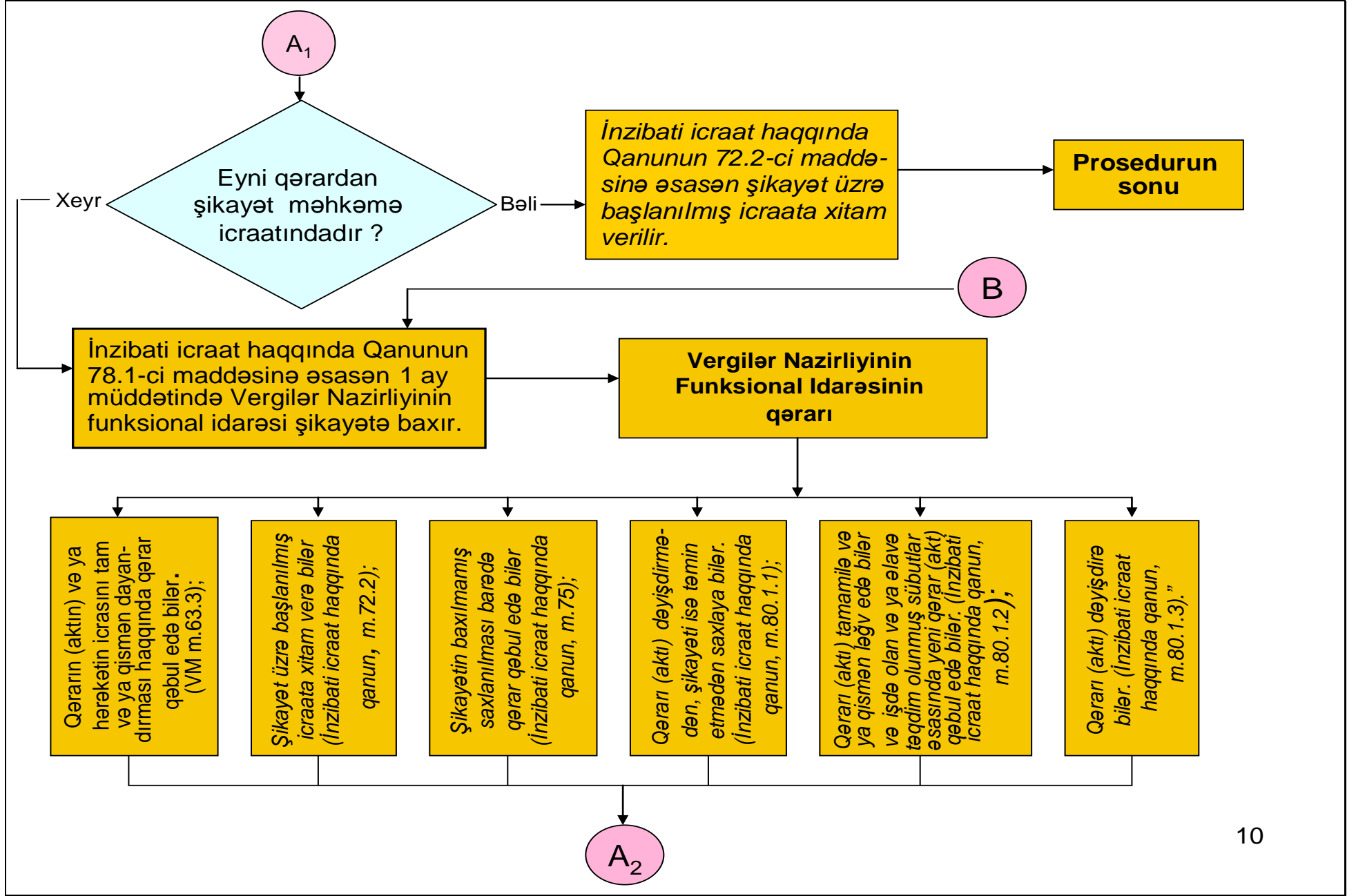
- 1.22 Vergi Apellyasiya Şurasının eyni predmet üzrə, eyni əsaslarla qəbul edilmiş qərarlarından və ya vergilər nazirinin eyni predmet üzrə verdiyi qərarlardan (yazılı cavablardan) yenidən Apellyasiya Şurasına müraciət edilə bilməz. (Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 6.7-ci bənd).
- 1.23 Hesablanmasından və ya tətbiq edilməsindən şikayət edilən verginin, faizlərin və ya maliyyə sanksiyasının məbləği hesablanmaya (tətbiq edilməyə) uyğun şəkildə ödəndiyi və bu şikayətin təmin edilməsi nəticəsində vergi, faizlər və ya maliyyə sanksiyası tamamilə və ya qismən ləğv edildiyi halda, vergi ödəyicisinin səhv tutulan məbləğlərə görə Vergi Məcəlləsinin 61.2-ci maddəsinə uyğun olaraq kompensasiya almaq və Vergi Məcəlləsinə müvafiq olaraq həmin məbləğlərdən faizlər almaq hüququ vardır (VM, 63.4-cü maddə).
- 1.24. Vergi orqanının qərarı (aktı) barədə məhkəməyə verilmiş şikayətə (iddia ərizəsinə) Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual və İnzibati Prosesual Məcəllələri ilə müəyyən edilmiş qaydada baxılır.

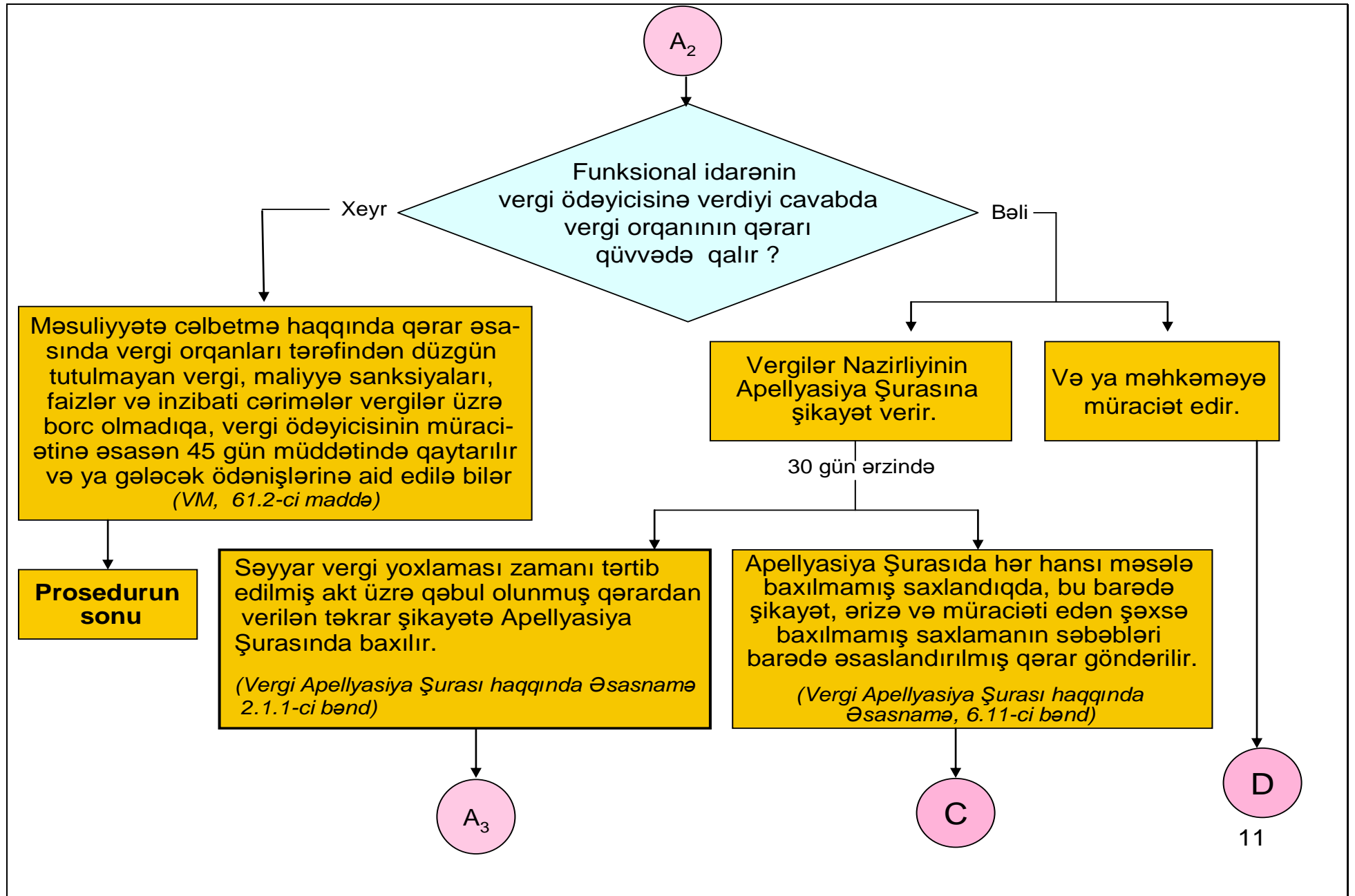
1. Səyyar vergi yoxlamaları üzrə vergi mübahisələrinin tənzimlənməsinin proseduru

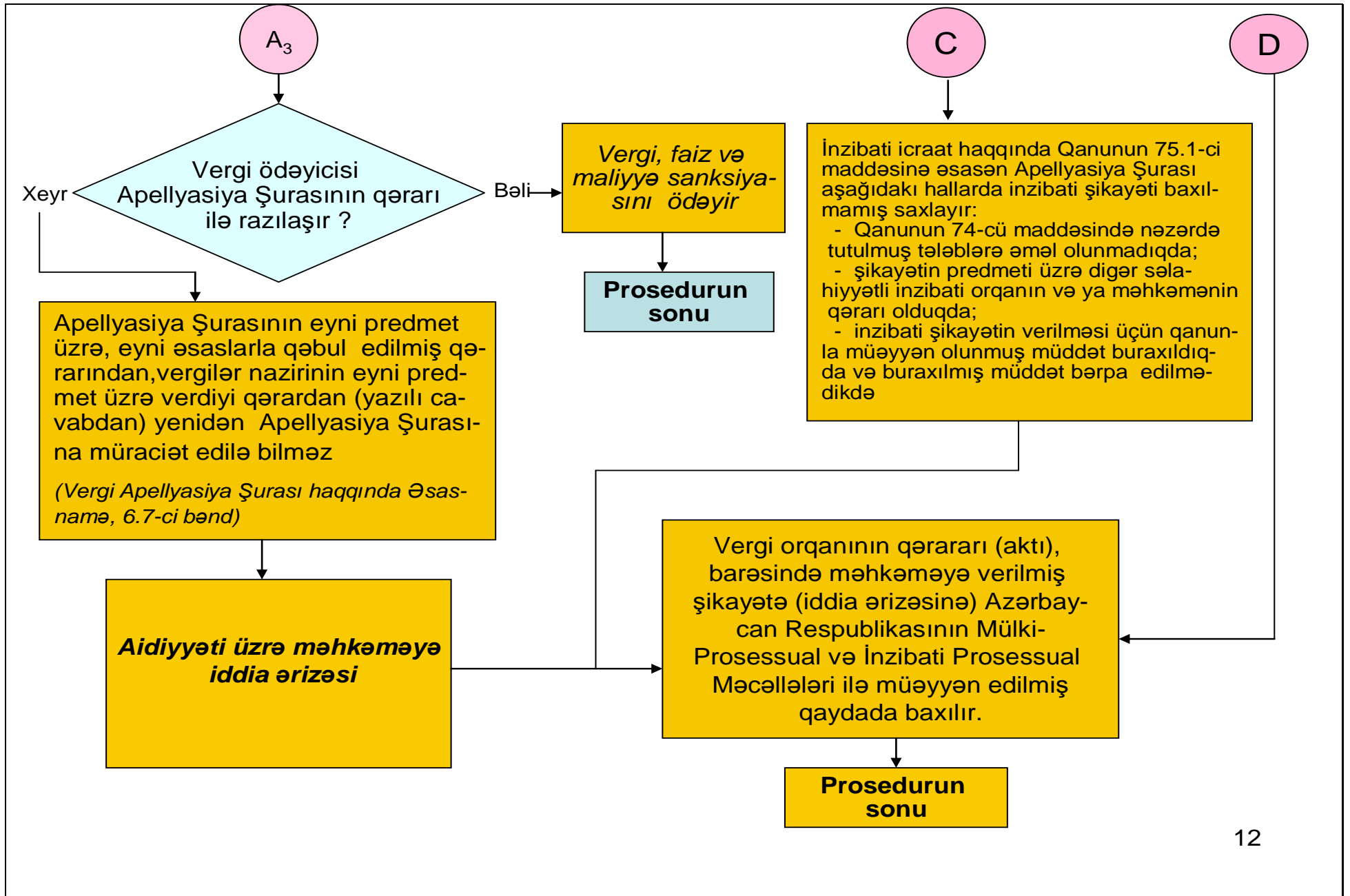

2. Vergi orqanlarının digər aktlarından və vəzifəli şəxslərin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayətlərin tənzimlənməsi

- 2.1 Hər bir vergi ödəyicisinin və ya başqa vəzifəli şəxsin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət etmək hüququ vardır (VM. 62.1-ci maddə).
- 2.2 Vergi ödəyicisi ona hesablanmış verginin məbləği ilə razı olmadığı halda, verginin ödənilməsini dayandırmadan bilavasitə vergi nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına və ya məhkəməyə şikayət verə bilər. Vergi ödəyicisinin şikayətə baxılan müddət ərzində maliyyə sanksiyasını ödəməmək hüququ vardır (VM, 63.2-ci).
- 2.3 Operativ vergi nəzarətinin nəticələri üzrə vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi formada akt tərtib edilir. Operativ vergi nəzarətinin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi və operativ vergi nəzarətinin materiallarına baxılması bu Məcəllənin 39-cu və 49-cu maddələri ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir (VM, 50.6-cı).
- 2.4. Vergi orqanının rəhbəri (onun müavininin) əlavə vergi yoxlaması tədbirlərinin keçirilməsi haqqında qərar çıxardığı halda qərarın icra olunması üçün aidiyyəti şöbəyə göstəriş verilir.

2.5. Hesablanmasından və ya tətbiq edilməsindən şikayət edilən verginin, faizlərin və ya maliyyə sanksiyasının məbləği hesablanmaya (tətbiq edilməyə) uyğun şəkildə ödəndiyi və bu şikayətin təmin edilməsi nəticəsində vergi, faizlər və ya maliyyə sanksiyası tamamilə və ya qismən ləğv edildiyi halda, vergi ödəyicisinin səhv tutulan məbləğlərə görə kompensasiya və həmin məbləğə görə faiz almaq hüququ vardır (VM, 63.4-cü).

2.6 Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə vergi ödəyicisinin məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə çıxarılmış qərar əsasında 10 gündən gec olmayaraq vergi ödəyicisinə vergi borcunun, faizlərin, maliyyə sanksiyalarının məbləğlərinin, inzibati cərimələrin, habelə aşkar edilmiş pozuntuların aradan qaldırılması barədə tələbnamə göndərilir (VM, 49.3-cü).

2.7 Vergi orqanının rəhbərinin (onun müavininin) digər aktlara və vəzifəli şəxslərin hərəkətləri (hərəkətsizliyi) barədə qərarı ilə vergi ödəyicisi razılaşmadıqda qanunla müəyyən edilmiş qaydada 3 ay müddətində yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə şikayət verilir.

Şikayətin yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) verilməsi həmin şikayətin eyni zamanda və ya sonradan məhkəməyə verilməsini istisna etmir. (VM. 62.2-62.3-cü maddələr).

- 2.8 Vergi ödəyicilərinin müraciətləri predmetinə görə səyyar vergi yoxlaması istisna olmaqla aşağıdakılardır (*Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 2-ci bənd*):
- *Operativ nəzarət tədbirləri ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlar və bununla əlaqədar maliyyə sanksiyalarının tətbiq edilməsi ilə bağlı qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş şikayət və ərizələr;*
  - *Kameral vergi yoxlamaları (təhlili) ilə əlaqədar görülmüş tədbirlərlə əlaqədar verilmiş şikayət və ərizələr;*
  - *Vergi borclarının məcburi alınması ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş şikayət və ərizələr;*
- 2.9 Vergi ödəyicisi ona hesablanmış verginin məbləği ilə razı olmadığı halda, şikayətə baxılan müddətdə maliyyə sanksiyası istisna olmaqla ona hesablanmış vergini ödəməlidir. (VM, 63.2-ci maddə).
- 2.10. Vergi ödəyicisinin və ya başqa borclu şəxsin vergi orqanının qərarlarından (aktlarından), vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayətinə yuxarı vergi orqanı və ya onun vəzifəli şəxsi tərəfindən həmin şikayət alındığı gündən 30 gün müddətində baxılır və şikayət vermiş şəxsə yazılı cavab verilir (VM, 63.1-ci maddə).
- 2.11 Vergi ödəyicilərinin vergi orqanlarının yazılmış aktlarından və aktların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlarından birbaşa Apellyasiya Şurasına daxil olmuş şikayət və ərizələri (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara bağlı müraciətlər istisna olmaqla) cavablandırılması üçün aidiyyəti üzrə nazirliyin aparatının funksional idarələrinə göndərilir. (*Vergi Apellyasiya Şurası haqqında Əsasnamə, 6.6-cı bənd*).

- 2.12. Yuxarı vergi orqanı şikayətlərə baxılması üzrə aşağıdakı qərarlardan birini çıxara bilər:
- *Qərarı tam və ya qismən ləğv etməklə yeni qərar qəbul etmək (VM, 63.3-cü maddə).*
  - *Şikayət üzrə başlanılmış icraata xitam verə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 72.2-ci maddə);*
  - *Şikayətin baxılmamış saxlanması barədə qərar qəbul edə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 75-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) dəyişdirmədən, şikayəti isə təmin etmədən saxlaya bilər. (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.1-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) tamamilə və ya qismən ləğv edə bilər və işdə olan və ya əlavə təqdim olunmuş sübutlar əsasında yeni qərar (akt) qəbul edə bilər. (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.2-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) dəyişdirə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.3-cü maddə).*
- 2.13. Yuxarı vergi orqanı (yuxarı vəzifəli şəxsi) yerli vergi orqanının qərarını (aktını) qüvvədə saxladığı halda, vergi ödəyicisi bununla razı olmazsa Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurasına təkrar şikayəti verə və ya aidiyyəti üzrə məhkəməyə müraciət edə bilər.

- 2.12. Yuxarı vergi orqanı şikayətlərə baxılması üzrə aşağıdakı qərarlardan birini çıxara bilər:
- *Qərarı tam və ya qismən ləğv etməklə yeni qərar qəbul etmək (VM, 63.3-cü maddə).*
  - *Şikayət üzrə başlanılmış icraata xitam verə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 72.2-ci maddə);*
  - *Şikayətin baxılmamış saxlanması barədə qərar qəbul edə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 75-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) dəyişdirmədən, şikayəti isə təmin etmədən saxlaya bilər. (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.1-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) tamamilə və ya qismən ləğv edə bilər və işdə olan və ya əlavə təqdim olunmuş sübutlar əsasında yeni qərar (akt) qəbul edə bilər. (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.2-ci maddə);*
  - *Qərarı (aktı) dəyişdirə bilər (İnzibati icraat haqqında qanun, 80.1.3-cü maddə).*
- 2.13. Yuxarı vergi orqanı (yuxarı vəzifəli şəxsi) yerli vergi orqanının qərarını (aktını) qüvvədə saxladığı halda, vergi ödəyicisi bununla razı olmazsa Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurasına təkrar şikayəti verə və ya aidiyyəti üzrə məhkəməyə müraciət edə bilər.

2. Vergi orqanlarının digər aktlarından (operativ nəzarət, vergi borclarına görə akt, kameral yoxlamanın nəticəsi üzrə tədbir) və vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən hərəkətsizliyindən) şikayətin tənzimlənməsi proseduru

